

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV. Károly-körút 22.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.
SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Fölvívás előfizetésre.

Azon t. előfizetők részére, kiknek előfizetésük f. é. november elsején lejárt, lapunk mult heti számához posta utalványokat mellékelünk, azzal a kérelemmel, hogy az előfizetési díjakat mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap szétküldése iránt idejekorán tájékozva legyünk.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (IV. ker., Károly-körút 22. sz. küldendők.)

A kiadóhivatal.

Mi a teendő?

Ha igaz az, hogy nehéz és válságos idők egyesek, valamint nemzetek életrevalóságának legbiztosabb fokmérője, ugyan miféle következtetést vonjunk le abból a magatartásból, melyet a magyar zsidóság az antiszemitizmus romboló áradatával szemben tanusít?

Plutarch a spártai erkölcsöket ecsetelve, említi, hogy az önmegtartóztatást, a testi érzések és lelki indulatok feletti uralmat oly fokra fejlesztette a spártai nevelés, hogy a Diána-ünnepélyen nyilvános mutatványokat rendeztek az önuralom példái-ból, s hogy saját szemével látott nem egy spártai ifjut meghalni a korbácsütések kinjai alatt, anélkül, hogy fájdalmát csak egy hanggal, vagy arcza izmainak egyetlen rándulásával elárulta volna az áldozat.

Az a halotti dermedtség és siri mozdulatlan-ság, melyben a zsidóság teste a tomboló gyűlölet korbácsütései alatt tresped, csak az eszmetársulás dialektikájánál fogva juttatja eszembe a Plutarch által rajzolt spártai ifju nemes példáját, mert ez a tompa mozdulatlan-ság nem a spártai hősnőnuralmának, hanem a kislelkű meghunyászkodásnak gyáva példaadása.

Hasonlít annak a féregnek politikájához, mely holtnak tettet magát, midőn veszély környékezi, hasonlít a csiga diplomatiájához, mely szarvait kidugva kémleli az idők járását, és ha vihart neszel, remegve behuzza. Ki kell mondanom az igaz szót, — ha rosszul esik is, — a magyar zsidóság ma-

gatartása az ellenséges ostrom közepette siralmas benyomást tesz, az erőtlen-ség, a fejete-lenség, a szervezetlenség és a felekezeti önértetlenség szána-lmas képe az. A haza földje reng lábai alatt, csak sóhajt és — suttog, egy vészes elem fergetege zúdul ellene — a hátára fekszik és halált szinel.

S mi ennek oka? Az, hogy a magyar zsidóságban nincs meg a más felekezetekben élő közérzet és közszellem, s mivel ennek híjával van, nincsenek vezérei, kik ezt a közérzést, ezt a közszellemet személyesítenék. Az egyéni célkörtön túl nem lát felekezete számára magasabb közszélt, melynek szolgálata felemeli és nemesíti az önértetet, és melytől zománczot kap még az egyéni törekvés és munka is.

A magyar zsidóság nagy tömege saját közjogi helyzetének tudatára sem ébredt, és kevesek kivételével azon téves hitben ringatózik, hogy az 1867. 17. törvényczikkben gyökerező ugynevezett emancipáció a zsidóságot, mint vallásfelekezetet is a többi felekezet közjogi színvonalára emelte, holott mélyene színvonalon alul, még most is ott áll, hol 1867. illetve 1848. előtt állott.

Az 1867. 17. tcz. a zsidóságot ugyanazon polgári és politikai jogokkal ruházta fel, melyekkel a keresztény honpolgárok birnak. Tehát megadta ugyanazon jogokat, melyeket az ország törvényei alapján ezen állam keresztény polgárai a törvényes kellékek feltétele mellett ugy a törvényhozási, valamint a kormányzati és a bíraskodási államhatalom terén gyakorolnak. Megadta az activ és passiv választási jogot a törvényhozási és törvényhatósági testületek alakításánál, a hivatalképességet a közigazgatás, valamint a bíraskodás terén, az esküdtszéki képességet stb. De nem mondotta ki a hitfelekezeti egyenjogúságot, s nem vette fel a zsidó vallást a törvényesen bevett vallások sorába. E tekintetben a zsidó hitfelekezet ma ott van, a hol a protestáns felekezet volt az 1791. 26. tcz. előtt, tehát a bécsi és linczi békekötések után, vagyis az 1608. k. e. 1. és 1647. 5. tcz. idejében. A zsidó vallás csak megengedett, de nem törvényesen bevett, inarticulált vallás, pedig a magyar történeti jogfejlődés szempontjából ez képezte és képezi nálunk a felekezeti egyenjogúságnak sarkalatos feltételét. Azért nincs meg az egyenlőség elvéből folyó viszonyosság sem a zsidó és keresztény felekezetek közt, s azért nem terjed-

ki az ezen viszonyosságot szabályozó 1868. 53. tcz. hatálya, ámbar későbbi keletü, mint az emancipáczióális törvény — a zsidókra is. Azért van az, hogy nálunk zsidó lehet keresztény, de nem megfordítva, azért nem létezik nálunk vegyes házasság zsidó és keresztény között, s nem tekintik az ilyen házasságot, sem az abból származó, habár külföldön született gyermekeket törvényeseknek még akkor sem, ha ezen házasság a külföldön jogérvényesen keletkezett is, s végül azért nincs a zsidóságnak nemzeti alapon nyugvó törvényes szervezete. Hogy mily baj ez a zsidóságra, azt egyebek közt a főrendiházi reformra vonatkozó törvényjavaslat is szembetűnőleg bizonyítja.

Miután a főrendiházi javaslat azon alapelvből indul ki, hogy a felsőházban nemcsak a kath. egyház, hanem a többi hitfelekezetek is arányos képviselőben részesüljenek, ki nem kerülhet, hogy a zsidó vallásfelekezet is, mint ilyen, legalább egy ember által képviselve legyen. Ezen alul természetesen már menni nem lehetett. De még erre az egyre nézve is kénytelen volt a javaslat egy a többi hitfelekezeteknél elő nem forduló expedienshez nyulni, lévén cz az egy, kit a javaslat hitfőnöknek címmez, holott ilyen tényleg nem is létezik, — a miniszteri tanács javaslatára ő felsége által kinevezendő. A jogczim tehát itt nem a zsidó állás vagy méltóság, — mert ilyen nincs, — hanem a királyi kinevezés.

Ha a zsidóság az emancipáczióális törvényt nem tekinti vala vágyai és legmerészebb ábrándjai netovábbjának, ha ezen törvénynyújtotta polgári és politikai jogegyenlőség alapjára támaszkodva megkezdette és kitartóan meg nem szünőleg folytatta volna a küzdelmet vallási egyenjogúságáért, a zsidó vallás beczikelyezéseért, ha hitközségi tanácsstermeiben és a sajtóban, az országházban és azon kívül követelte volna felekezetének a többi autonóm felekezetekéhez hasonló alapon nyugvó országos szervezetét, ha a kicsinyes czivódásokon felül emelkedve, tudott volna egy-

házi szervezetén belül olyan kitűnő állásokat teremteni, minők a prot. felekezetek szuperintendensei, világi főgondnokai és egyetemes felügyelője, ha ezen követeléseivel minden választásnál előállott és csak olyan képviselőre adta volna szavazatát, ki ezen méltányos követelés támogatását megígéri, szóval ha a magyar zsidóság férfias bátorsággal szállt volna sikra és küzdött volna a magy igazai mellett, akkor — ez mély meggyőződés — ma nem léteznék nálunk antiszemitizmus, mert a törvényesen bevett, nemzeti alapokon szervekedett és hazafias szellemben tevékeny zsidó egyházat köztisztelet környezné, s akkor most a főrendiházi törvényjavaslat ugyanoly jogczimén adná meg ennek a szervezett zsidó egyháznak a méltányos arányban álló képviselőt, mint azt a protestáns és unitárius vallásfelekezetnek megadja.

Amit a hazai zsidóság nem tett meg eddig, tegye meg most ezután. Ne várják, hogy keresztény polgártársaik kiválóbbjai tegyék érettük kezeiket a tűzbe, hanem lépjenek maguk a küzdő térhomokjára. Ne dermedjenek fájdalmukban néma kővé, mint Niobe, hanem adjanak az egész országban visszhangzó kifejezést szégyenletes állapotuk feletti méltatlankodásuknak, indítsanak mozgalmat az egyes hitközségeken belül, tegyék magukat érintkezésbe egymással, hirdessék a sajtóban tüzes nyelvekkel igazait, követeljenek autonóm önkormányzati alapon nyugvó szervezetet, hassanak kerületeik képviselőire, hogy ezen követelményöket támogassák, gyülekezzenek, kérvényezzenek, adják elő sérelmeiket, kopogjanak a törvényhozás kapuján, míg meg nem hallgattatnak, és a reakció viharai közt lobogtassák magasan azt a zászlót »pro libertate«. És mint szappanbuborék fog eltűnni az a hóbortos ábránd a zsidók világraszóló hatalmáról, a megvakított közvélemény szeméről le fog esni a hályog és befogja látni, hogy ime, az a felekezet, melyről a hamis próféták azt hirdették, hogy uralkodik az ország felett, voltaképen minden más felekezetnek mélyen alatta áll, rab, kit a börtönből kieresztettek,

TARCZA.

Tollhegygyel.

— Az „Egyenlőség” eredeti tárczája. —

A felirati vita herostratesi dicsősége az antisemitáké volt. Sorompóba léptek a pártnak majdnem összes tagjai.

A »Gebrüder Szalay« külön feliratok mellett járták a pas de deux-t.

Simonyi meg mulatságos walkover-t produkált

Istóczy pedig épen csak a »mozgás«, »derültség« és »tetszés« claqueur-művét végezte, gondoskodván atyailag arról, hogy azokon a bizonyos »különböző padokon« legyen folyton egy kis élet s ha belesült is egyik-másik tisztelt párttagja a beszédbe, hangos súgása által kiségitette, s így azokat a beszédeket a figyelmes hallgató, csak hogy ilyen alig volt, kétszer is hallhatta; pedig azt mondják, hogy már egyszer is sok volt.

*

Nendtwich antiszemitizmusának fináncziális okai vannak. A zsidók nem akarták a »veterán tudósnak« —

váltót gírálni. Hallatlan merészség! S ilyen emberek még a felsőház tagjaivá akarnak lenni!

*

A mérsékelt ellenzék »végzett« az antiszemitákkal. Kissé későn t. mérsékelt atyafiak! Mert a választások alatt azt rebesgették, hogy ti se haragudtatok meg, ha egyik vagy másik közülötök »keresztes zászlót« használt s a zsidókat pirongatta, vagy ha ólombottal ment neki a gentry annak a választónak a ki elég hitehagyott volt, arra a felsőmagyarországi zsidó prókátorra szavazni akarni.

*

A negyvennyolczasok és függetlenségiiek hirdetik a vallásszabadság magasztos eszméjét — a ki nem hiszi, várja be a cultusbudget tárgyalását — de azért nincs kifogásuk az antiszemitizmus ellen sem, ha azt — »gadsági kérdésként« fogják fel néhány tagjai.

*

Az olyan vallást, melynek lehetnek hivei az országban, s kik sértve érezhetnék magukat, bántani nem szabad; de az oly vallást, melynek vannak hivei az országban, és kik méltán sértve érzik ma-

de kinek kezéről nem oldották le a bilincseket. És a zsidóság legdurvább ellensége sem fog elzárkózhatni szon hatás ellenében, melyet a nyílt és bátor küzdelem a szemlélőre gyakorol, s ha lesz e küzdelemnek eredménye, ez az eredmény nem lesz ajándék, hanem vivmány.

Tanuljanak a zsidók azon óriás küzdelemből, melyet a protestánsok vívtak vallásuk szabadságáért. Nemzedékek vére és vagyona esett áldozatul abban a szent harcban. Ma élvezik gyümölcsét.

Okuljon a zsidóság ellenségének, az antiszemitizmusnak példáján; nézzék mily eredményt tud teremteni e század utolsó előtti tizedében az emberiség legnemesebb vivmányait lábbal tapodó obscurantismus is, ha bátorság és kitartás szegődik szolgálatába.

Ez valódi módja az antiszemitizmust méregfogatól megfosztani. Ebben a küzdelemben a zsidók részén lesz a jog és igazság. Az antiszemitizmusnak leg-súlyosabb fegyvere, az a vád, hogy a zsidók nem fognak sem akarnak e hazának érzelemben és törekvésekben homogén elemévé lenni, kifogesni kezéből.

A magyar zsidóság egysége, nemzeti alapon nyugvó autonom szervezete egyuttal lehetővé tenné, hogy a zsidóság a maga kezében legyen és bölcs tapintattal és következetes folytonossággal fokozatosan keresztül is vigye a zsidóság társadalmi asszimilációjának és nemzeti művelődésének nagy és hazafias művét.

Nem vallásreform, — egyházi reform, ez legyen a jelszó.

Ariston.

A tanulság.

A felirati vita után az a kérdés merül fel: vajjon tudják-e, tudja-e nemzet, tudja-e a kormány, hogy az antiszemita mit akarnak? Csak annyit tudnak most, mint a vita előtt. Az antiszemita céljai felől mindig csak egy vélemény volt lehetséges a tisztességes politikai körök-

gukat, azokat szabadon sérteni, a — szólásszabadság megsértése nélkül megtiltani nem lehet.

*

Ha eljő az az idő, melyről Horváth Boldizsár emlékezett, hogy »a zember a bárónál kezdődik«, az antiszemita még mindig annyira a mennyire emberek lesznek a maguk sarkán, mert — van bárójuk.

*

Istóczy szerint nem ellenkezik a morállal: a zsidó bárót megenni, pénzét elfogadni és — Istóczyra szava zni.

*

A zsidók szocialisták és kapitalisták; ez báró Andreánszkynek fábólkészült legujabb vaskarikája.

*

Ráczy Géza szerint Shakespeare — német költő; míg Nendtwich Aristotelesről, Fichtéről és Kantról szólván, — »ezen urak nézetéhez« hozzájárul.

*

ben és ez a nézet, ez a vélemény a felirati viták alatt hallott enuncziációk által nem változott.

Az antiszemitizmus célja: a rablás és eszköze a zavar. Ez a két momentum nem most tűnt ki először; a felirati vita előtt is tudva volt mindenki előtt, a ki elfogulatlanul ítélte meg azt a féktelen izgatást, melyet az antiszemitizmus kifejtett.

Ép azért megdöbbsentünk, midőn azt kellett tapasztalnunk, hogy eme törekvéseket a magyar parlamentben komoly vita tárgyává tették, hogy a szó szoros értelmében diskutábilissá váltak. Mi azt vártuk, hogy a magyar törvényhozás vagy egyszerűen ignorálni fogja az antiszemita programját, és bevárja azon kormányi rendszabályokat, melyek parlamentirozás nélkül egyszerre véget vetnek eme forradalmi izgatásnak, vagy hogy a szónokok a felirati vitát felhasználják arra, hogy a kormánynak az antiszemita izgatás megfékezése körül tett ígéretének beváltását sürgessék. Igaz ugyan, hogy egyes szónokok ez irányban tettek is gyenge kísérleteket, de a hang nem volt elég erélyes, nem volt követelő, annyira, hogy jó Péchy Tamás elnöki csengetyűje elegendő volt, e hang hatását megsemmisíteni.

Pedig semmi sem ártott volna az antiszemitizmusnak jobban, mint ez a hang.

Ezzel méltóságos, impozáns példát mutattak volna a művelt magyar társadalomnak, hogy kell ezt a politikai bandát lenézni, megvetni. Ha pedig ezt tenni nem akarják, hát ne farizeuskodjanak: ne nyujtsanak szónoklataikkal tápot az antiszemita válaszára, replikáira s az ellenük hozott érveket czáfoló fejtegetéseire.

Az antiszemitizmust vagy agyonhallgatni, vagy agyonütni lehet csak, de meggyőzni soha.

No de hát legalább — nyilatkoztak, s ha parlamenti párttá tömörültek, megadatván nekik a programmkifejtés alkalmá, bizonyára elmondották, hogy mit akarnak.

Igaz, hogy az első politikai fellépésnek ez volna a logikája, csak hogy az antiszemita pártnak nincsen — logikája. A nagy közönséget tájékozatlanul hagyták arra nézve, hogy mit akarnak. Többet beszéltek arról, hogy mit nem akarnak, s így többek között fejtegették, hogy nem akarnak zendülést előidézni. Ezt nyilván úgy kell érteni, hogy ők maguk, féltvén drága bőrüket, csakugyan nem akarnak a zendülők közé állani, hanem beérik vele, ha szavaikkal felizgatván a népet, az támad kaszára, kapára és öli, rabolja, üti, fosztogatja a zsidót. S mindezt

Az antiszemita szónokok óriási sikert arathattak, mert az »ellenzék külön bözö padjai« nyilvánult a tetszés.

*

Egy antiszemita szónok szerint a magyar nemzet a lelkesültség »beszámíthatlan állapotában« emanczipálta a zsidókat 1867-ben. Ha Zimándynak hívják vala Deák Ferenczet, — akkor elhiszük.

*

Az antiszemita kárhóztatják a zsidókérdés erőszakos eszközökkel való megoldását; de azért »fiat justitia pereant judaei« vagy magyarul:

Üsd agyon,

De ne nagyon!

*

Istóczy felvétette magát a budapesti ügyvédi kamarába, hogy politikája áldozatainak legyen — védőjük. Szegény ördögök. Mi lesz nagyobb károtokra: Istóczy politikája vagy — jogtudománya?

nem tartják zendülésnek: ez előttük a nép antiszemita érzelmeinek tettekben nyilatkozó kifejezése.

Arról tudni sem akarnak, hogy ők izgatnak, lázítanak s félrevezetik a buta tömeget. Hogy az izraelitákról per utálatos zsidó, gaz zsidó beszélnek, hogy olybá tüntetik őket fel, mint a kik a nép pusztulásának forrásai, ez sem nem lázítás előttük, sem nem izgatás, sem nem a buta nép félrevezetése. Hiszen előttük a fanatizált tömeg már józan politikai érzékkel bír, mihelyt üti a zsidót, mert akkor már az antiszemita párt politikai céljainak értelmi színvonalán áll.

Arról sem akarnak hallani, hogy a zsidó kérdés az ő szemükben a vallási intolerancia kérdése. De hogy! Ők tisztelik a zsidó vallást, hanem azért idéznek nem létező autorokat, meg középkori slendrian zugirászokat, a kik a butaság gyűlöletével és a fanatizmus együgyűségével hirdetik a Mózes hiveinek immoralitását, azzal az obskurantizmussal, a mellyel ebben a korban a katolikus káromolta a protestánst, a protestáns a katolikust. És mit akarnak a vallás iránt türelmes, Mózes hitelveit tisztelő antiszemita párt emberei ezekkel a nemlétező autorokból vett nem létező idézetekkel, s valaha létezett zugiróktól vett citátumokkal elérni? Azt, hogy a nép Mózes vallása iránt gyűlöletet tápláljon s megtagadja e magas erkölcsi alapokon nyugvó hitelvek erkölcsi erejének megtagadhatlan szilárdságát. De hiszen így, ezzel a logikával és ezekkel a fegyverekkel a jövő században bizonyított ténynek lehet állítani a tiszta-eszlári rituális gyilkosságot, csak az Ónody könyvét és a »Függetlenség«-et kell okmányok gyanánt citálni. Hitelességre nézve egy cseppel sem áll sem az egyik, sem a másik alább az antiszemita párt azon középkori irástudóinál, a kiknek a műveiből a zsidó vallás ellen az argumentumokat keresve keresik.

S ezeket az embereket veszi komolyan a magyar parlament. Ezekkel áll szóba, ezekkel vitázik eszmékről, humanizmusról, felvilágosodás és műveltségről. Botrány. Hiszen süketnek a hangról, vaknak a színekről melyik okos ember beszél?

Ámde azt, hogy e politikai banda izgatásai alapján rendítik meg a társadalmat, elismeri mindenki, látja mindenki a veszélyt, a mely az antiszemiták sajtóbeli és parlamenti magatartásából önkényt következik, ott, a hol vak, tudatlan, könnyen vezethető, szenvedélyes és elfogult a nép, s hol a nép ezen tulajdonságai a gyűlölet olyan talajában fejlődik, mint a Bary és társai által készített tiszta-eszlári per.

Látja mindenki a fenyegető veszedelmet és még is szóba állnak az antiszemita párttal, hogy feleselésük annál magasabbra szítsa az emésztő lángot.

Avagy tán azért nyilatkoznak az antiszemita párt és antiszemitizmus ellen, hogy a kormányt tette kényszerítsék? Felesleges. A kormány már maga is tudatára ébredt annak, hogy valamit tennie kell a fenyegető veszedelem ellen, de nincs tisztában, hogy mi az, a mit tennie kell.

Kivételes rendszabályok! a sajtó korlátozása! mit használ ez, ha az általános izgatás forrása, s mint-egy sulypontja immár a parlamentbe helyeztetett át: oda, a hol a tárgyalások nyilvánosak, a hol a zsidót szabad szidni, kisebbíteni; hiszen vallását lehet gunyolni, s immoralással és vérengző tendenciákkal vádolni: a hol az ilyen indokért a szónoktól meg nem vonja a szót jó Péchy Tamás, hanem hallgatja ő is Zimándy és Komlóssy tisztelendő pátereknek a középkor állítólagos tanaiból vett idézeteit, míg az anglikán egyház ellen elejtett egyetlen roszindulatu célzásra siet megrázni elnöki csengetyűjét és osztja érte a megrovás szigorú szavát.

Ilyen parlamenti viszonyok mellett mit fognak a kivételes rendszabályok eredményezni?

Aztán mik azok a kivételes rendszabályok, és mikor szándékozik azokat a miniszter alkalmazásba venni? Hiszen ha szükségét látja, mért késik vele?

Lám az antiszemitizmust lett volna alkalma csirájában elfojtani, de egy miniszter, Pauler, az antiszemiták protektora, nemcsak lehetetlenné tette az elfojtást, de magatartásával és eljárásával tápot adott az antiszemita izgatások fokozódó terjedésének. Azt kell hinnünk, s ezt teljes joggal hihetjük, hogy azok a régemlegetett kivételes rendszabályok is azért késnek, mert a törvényhozás elé terjesztésük Paulernél akadályokba ütközik.

S mit érünk el ezekkel a kivételes rendszabályokkal, a midőn már oda jutottunk, a hol ma vagyunk? Nehéz erre felelni nagyon. A kormány eddigi magatartása, az antiszemita párt első parlamenti debutje, az antiszemita sajtó rakoncátlankodása; a félrevezetett fanatizált tömeg fenyegető magatartása; mind oly jelenségek, melyek vihart ígérő fekete pontokat mutatnak a látó határon. Vihart, a melynek félrendszabályokkal utját állani nem lehet.

Pedig a kormány minden ténye eddig csak haszontalan félrendszabály volt, a mely ártott, a helyett, hogy használt volna. Ott van az u. n. polgári házasságról szóló megbukott törvényjavaslat, a mely még jobban felszította az antiszemitizmust, annyira, hogy a papság egy része még a templomban is a zsidóság elleni gyűlölet magját szórta el. E mag gyümölcsei a Zimándy, Komlóssy és Veresek képviselősege.

A látó határ nagyon sötétedik; fekete pontjai vihart jeleznek: a vihar pusztulással fenyeget.

És nem látni a béke, a nyugalom, az egyesülés s a kölcsönös rendnek egyetlen melengető napsugarát sem ragyogni még a messze távolból sem. Hová megyünk? hol fogunk megállni?

Dr. G.

Budapest, okt. 30.

Antiszemita körökben nagy volt a csalódás, midőn a képviselőház elnöke múlt héten a felirati vitát bezárta, anélkül, hogy a parlament zsidó felekezetű tagjai közül csak egyik is válasza méltatta volna az antiszemita kifakadásokat. Az antiszemita párt már oly türelmetlenül leste ezt az »érdekelt oldalról jövő« feleletet, mint egy bizonyos ismeretes háziállat a csontot, de ez egyszer a derék urak alaposan elszámították magukat. Hogy a képviselőház zsidó felekezetű képviselői helyesen cselekedtek-e, midőn a vádakra csak csöndes megvetéssel feleltek, azt mi most nem vizsgáljuk. Csak annyit akarunk itt megjegyezni, hogy mi nem osztjuk azok nézetét, kik a hallgatást minden körülmények között aranyának tartják. A beszéd ezüstje gyakran többet ér a hallgatás aranyánál. Nem szemrehányásképen mondjuk ezt, mert jól tudjuk, hogy többek közt W a h r m a n n Mór is akart felszólalni, és hogy e felszólalása csupán azért maradt el, mert a miniszterelnök, midőn ez elhatározásról értesült, W a h r m a n n t lebeszélte, azzal az indokolással, hogy az antiszemitákat érvekkel jobb utat érni úgy sem lehet.

Ez igaz, de igaz az is, hogy a zsidófelekezetű képviselők türelme bámulatos volt. Olyan provokációkkal szemben, mint a minők az antiszemiták részéről intéztettek, valóban csak olyan férfiak maradhatnak nyugodtan, kik oly magaslaton állanak a támadók fölött, mint a hold, mely néma megvétéssel tekint az őt ugató ebre. Tisza Kálmán miniszterelnök ur a zsidó felekezetű képviselők eme

gatartását kitüntető dicsérettel említette fel. És e dicséret megérdemlett dicséret volt, mert nagy, igen nagy áldozatokba került. —f.

Az irodák.

Az ellenszenv az izr. központi iroda és az orthodox közvetítő iroda ellen a magyar zsidóságban már most tetőpontját érte el. Ez az irodai intézmény az, mely a zsidó magyarokat két táborra osztotta, ez intézmény élén álló egyének léptenyomon kompromittálják a magyar zsidóságot férfiatlan meghunyászkodásuk, tapintatlan eljárásuk és a közügyekben való járatlanságuk által. Jogainkat nem tudják érvényesíteni, sérelmeinket nem képesek tolmácsolni, egyszerűen csak arra valók, hogy a közönségnek szemet szurjanak.

És valóban nem csoda, ha csakugyan szemet szurnak.

Senki sem tudja, mit csinálnak, mi a hivatásuk, kik állanak előtte és mögötte, ki teremtette őket, ki tartja őket, mi a céljuk, és ki fölött rendelkeznek? Léteznek. Annyit látnak, és mivel létüket homályba burkolják, olyan tevékenységet tulajdonítanak nekik, a mi mindenféle magyarázatot, mindenféle feltevést provokál.

Azt már kimutattuk, hogy ez irodák tulajdonképpen a magyar zsidóság akarata ellenére állanak fenn, — a vallás és közoktatásügyi miniszter ur, — kegyelméből. Azt is elmondtuk, hogy mi a teendőjük, és hogy teendőjükben, a mi nem áll egyébből, a miniszteri rendeletek és meghagyások a községekkel való közvetítésénél, nincs semmi, a mi az antiszemita rémlátásait igazolná; de azt még nem mondtuk el, hogy ez irodák miért szeretik tevékenységüket, vagyis jobban mondva tétlenségüket a titkolózás leplével takargatni.

Hát csupán azért, mert a magyar zsidókkal azt akarnák elhitetni, hogy isten tudja, mily szörnyű dolgokat mivelnek; attól tartván, hogy a magyar zsidóság átlátva a szitán, könnyen felvethetné a kérdést: vajjon mire valók az irodák, melyek sok ezer forintnyi összeget nyelnek el évenként anélkül, hogy dolgoznának valamit? És félnek az irodák emberei, hogy a magyar zsidóság e pusztán kérdésnél meg nem állana, hanem tovább is menne egy lépéssel és erélyesen követelné eme haszontalan intézmény eltörlését.

Ez az oka annak, hogy az irodák titkolóznak, és hogy a közönség soha sem tudja mit csinálnak.

Ha valaki S c h w e i g e r Márton urat kérdőre vonja, hogy hát tulajdonképpen mi a célja, mi a hivatása az irodának, akkor a derék Márton ur titokszerűen suttog valamit, de mondani nem mond semmit és a kérdő roppantokat sejt és azal az erős meggyőződéssel távozik, hogy Schweiger ur legalább is földalatti hatalmakkal cimborázik, és csak úgy parancsolgat nekik mint Jupiter az ő kis isteneinek.

Hát még R e i c h Ignác ur az orth. iroda főnöke! Ez az ur még annyi intelligenciával, annyi tapintattal, annyi bölcseséggel sem rendelkezik, mint S c h w e i g e r Márton, de annyi önzetlenséggel sem, mint neolog kollegája.

Schweiger ur csak naiv szereplési viselkedésből uzurpálja az irodaelnöki címet; de Reich ur nem naivságból, sem szereplési viselkedésből, hanem rút önzésből bitorol egy hivatalt, melyre nem való, és a melylyel a zsidó magyarok rovására a legcsunyábban visszaél.

Nem akarjuk itt fejtegetni azokat az erkölcsi károkat, miket Reich ur már a magyar zsidóságon ejtett. Most csak ismételve figyelmeztetjük hitrokonainkat, hogy kellő időben csatlakozzanak ahoz a mozgalomhoz, melynek célja ezen a magyar zsidóság testén élősködő kinövést eltávolítani. A fővárosban létezik már egy bizottság, melynek feladata utat-módat találni ez irodák mielőbbi feloszlatását kieszközölni. A vidéki hitrokonok hozzájárulása mindenesetre kívánatos volna. Csatlakozzanak, ha erre felhivatnak.

Németországi állapotok.

B u d a p e s t, okt. 30.

A német birodalmi gyűlésbe megejtett választások felett eddig még határozottan nyilatkozni nem lehet. Az áttekintést megnehezítik azok a számtalan pótválasztások, melyek a német birodalom különféle kerületeiben még csak ezután fognak megejtetni. Az eddigi eredmények azonban már is azt a tényt igazolni látszanak, hogy Bismarck herczegnek „keresztény-szocialis” politikája szégyenletes kudarcot valott. A német munkáspárt egyik vezére, L i e b k n e c h t, egy alkalommal azt mondta: »Bismarck glaubt er hat uns; im Gegentheil: wir haben ihn.« És ez a nyilatkozat csakugyan nagyon helyesentüneti fel azt a hangulatot, mely a német szocial-demokrata pártban Bismarck herczeg keresztény-szocialismusa ellen uralkodik.

A szocial-demokrata munkáspárt kebelében sokkal nagyobb az intelligens elem, semhogy Bismarck, Stöcker és Wagner képmutató felrendszabályai által tévedésbe ejteni engedné magát. Jól tudják, hogy a porosz junkerthum, soha sem lehet őszinte barátja a munkásnak és hogy e két osztály közt oly nagy az ür, mint a munka és a henyélés közt. De elég okosan felhasználják Bismarck és csatlósainak népboldogítási teoriáit, hogy ezeknek köntöse alatt a saját elveiknek propagandát csináljanak. Soha Németországban a szociáldemokrácia oly erős, oly hatalmas nem volt, mint épen most, miután egyrészt a szocialista törvénnyel, másrészt pedig a „szocial-reform” szélhámosságaival azt megsemmisíteni igyekeztek. A munkások csöndes gúnnyal hallgatják végig Stöckernek ama kenetteljes beszédeit, melyekben ő a munkásoknak tulvilági jólétről perorál, és aztán elmennek szavazni szocial-demokrata képviselőre, aki nekik az e földön való jólétét kivívni akarja.

Berlinben oly hatalmas a szociáldemokrata párt, hogy már valóban megdöbbenő. És e párt nevedése a német császárvárosban főleg a keresztény-szocialista agitatorok működésének köszönhető. E politikusok, kik keresztény-szocialis frázisok mellett antiszemita hurokat is pengetnek, megrendítették a nép hitét, melyet eddig Bismarck iránt táplált. A hatás, melyet S t ö c k e r, W a g n e r, K r e m e r s a többi antiszemita elérni akart, nem kedvező a Bismarck által inaugurált politikai irányra nézve. Hogy mennyire erőlködtek ezek a középkori rablólovag szellemet visszaidézni igyekző urak, hogy eszméiknek a fővárosban minél több híveket szerezzenek, abból is kitűnik, hogy középkori jelmezbe öltözött heroldokat küldtek szét a választás napján, hogy a nép kedélyére eképek hassanak. De hiába! L ö w e zsidófelekezeti szabad-elpárti és Singer zsidófelekezeti szociáldemokrata óriási szavazattöbbséggel meg lettek választva. Így feleltek a berlini választók Stöckerék népbolondító agitációjára.

Pétervári levél.

A »J.Z.«-nek írják Pétervárról: Talán nem lesz érdektelen, ha az orosz zsidók műveltségi állapotáról fogom önt tudósítani és különösen az orosz nők culturállapotairól.

Az orosz nők egészen tudatlanok, vagy nagyon magas míveltségűek. A zsidó lány vagy egyáltalában nem részeseül tudományos nevelésben, vagy ha már egyszer iskolába lépett, a női főiskolát is absolválni kívánja. Gyermekének elemi oktatását minden zsidó vallási kötelességének tartja, minden zsidó-gyermek kivétel nélkül részeseül abban és lehetségessé válik minden zsidó-gyermeknek az írást, olvasást elsajátítani. Oly zsidó, ki sem írni, sem olvasni nem tud, Oroszország területén nem található. A nőnem e tekintetben sokkal hátramaradottabb. A nőnevelés elemi része egyes imáknak betanulása; csak legújabb időben küldik őket is a chederbe, hol elemi oktatásokban részeseülnek. A nőnevelésre vállalkoznak az u. n. »írók« kik a közönséges Melamedtől (oktató) csak csinos kézírás és félig európai öltözet által különböznek. Az ily »írók« tanítói egyszersmind a férfinemnek is, csak hogy ezek legnagyobbbrészt folytatják a tanulást s így eljutnak a modern tudományok körébe, mi a nőkre nézve, ha korán férjhez mennek, lehetetlen. A közönséges vallásos zsidó nem engedi fiát a modern tudományokkal foglalkozni, csak annyit, és addig taníttatja, míg az elemi tantárgyakat és a szent írást megtanulta. Ez az irány azonban az újabb orosz zsidók közt sok ellenzőre talál. A női elemi iskola kevés szellemi táplálékban részesíti a tudományra szomjazót. Ha véletlenül nagy protekció által a leány állami vagy községi iskolába bejuthatott, meg nem elégedhetik az itt nyújtott szellemi tápláléknak csekély doziséval, mert épen csak annyit kóstolt a tudás almájából, hogy megtudja tudományának hiányát, melyek a gymnasiumban kíván pótolni. A gymnasiumban a történelem és geographia, arithmetika, geometrika, phisiologia, pädagogia, latin, német, orosz, franczia nyelv taníttatik és persze fényes felületességgel. Így aztán megesik az, hogy a tanulónók közül valamelyik elkerepeli Darwin híres teoriáját és nem képes hibánélküli orosz levelet stilizálni. Ez kényszeríti aztán a hajadont magasabb tanintézetbe lépni, miért is alig vannak magasabb nőiskolák, melyek jobban volnának látogatva, mint az oroszok. Magában Pétervárbán 4 ilyen van, az orvosi cursus 271 hallgatóval, kik közt van 91 zsidó. A Bethuschew cursusok, a phisika és matematika, a történet és philosophia cursusainak felelnek meg. A zsidónők száma ezen egyetemeken is meglehetősen nagy. Ilyenmü főiskolák Oroszország minden részében vannak s így lehetséges, hogy míg egyrészt a vidéken a nők tudatlansága a legnagyobb mértékben van elharapózva, a főváros művelt, képzett hölgyeinek száma ezrekre megy. Ama kívánságon kívül, hogy a megkezdett tanulmányt a főiskolán bevégezhesse, a zsidónőt egy másik cél is vezérli a főiskola elvégzésében, tudniillik a megélhetés és pedig a tiszta, erkölcsös megélhetés vágya.

Míg külföldön a művelt leány számíthat nevelőnői állásra, akár hazájában, akár a külföldön, addig ez Oroszországban a ritkaságokhoz tartozik. Eltekintve attól, hogy az orosz zsidónő nem tartja jó hírével megegyezőnek a kéteshirű, nevelőnői állást elfogadni, másrészt nem is kap állást; először, mert zsidó, másodsor, mert orosz. Az oroszok előszeretete, melylyel minden külföldi iránt viselkednek, lehetetlenné teszi az orosz nőnek nevelőnői állás elnyerését, plane, ha még nem is »igazhívó.« Külföldön pedig állásra nem számíthat. Most csakis a vidéken való megélhetés lehetősége áll az orosz nő előtt, majd mint távirdahivatalnok, vagy mint községi tanítónő. Ez utóbbi kereset a jobbágyok felszabadítása után jövedelmező lett, és egy vidéki elemi iskolának mindig megvannak a maga tanulói; de milyen nőnek kellene annak lenni, ki az ilyen vidékre elvetődik, elvágva egészen a civilizált világtól, körülvéve kéjhajhászó hivatalnokok csapatjától s legfőlebb egy néhány intelligens embertől, kik azonban a kártyaasztalnál virrasztanak. Ily körülmények

közt nem csodálható, hogy minden műveltebb orosz hajadon a főiskolákba törekszik, de a leányt főleg ama cél vezérli, hogy megmeneküljön a vidék undok erkölcsaitől. De méginkább lehet megmagyarázni a zsidó-leány ebbeli törekvéseit. Ő rá nézve a vidéken való tartózkodás még sokkal borzasztóbb. Igaz, ő neki is van joga nevelőintézetet állítani, de csak zsidó gyermekek számára. Ámde a zsidó a vidéken örül, ha kétségbeesett erőfeszítéssel mindennapi kenyerét megszerezheti. Hogy gondolhatna az ottani zsidóság egy iskola föntartására? A mostani áramlat pedig sem a kormány, sem más confessióktól segélyezést nem tesz remélhetővé.

Ehhez járul, hogy a gymnasialis tanulmányok az atheismust óriási gyorsasággal terjesztették, annyira, hogy a vallások feletti gúnyolódás a bontonhoz tartozik. Ily körökben nő fel a zsidó gyermek. A műveletlen, vallásos szülői ház nem képes őt megvédeni az ily behatások ellen, sőt inkább az ür a művelt leány és műveletlen szülők közt mindinkább érezhető lesz, mi az együttlétet megkeseríti. A vallásos zsidó szülő, ha leánya már megvan »métélyezve« a modern tudományok kételkedő szellemétől, akkor minden erejéből arra törekszik, hogy gyermekét férjhez adja. A családi élet visszatereli őt a vallásos gondolkodáshoz. De a szegény szülők e terveit, e törekvéseit a legritkább esetben sikerülnek; mert e művelt leányok nem igen tudják magukat elhatározni arra, hogy egy műveletlen és tanulatlan férjhez menjenek. Innen van, hogy a főiskola, mely a zsidó ifjunak valóságos asyluma, a nőnek gyakran vesztőhelye. Eltekintve attól, hogy a férfi, ha a főiskolát bevégezte és diplomát nyert, ezzel egyszersmind politikai és polgári egyenjogúságát nyerte el. A férfi e diplomája útján, ha nem is gazdag, de mindenestre oly jövedelemre tehet szert, mely őt a legterhebb gondok alól felmenti. A nő ellenben minden állást, minden foglalkozást, melyre kvalifikálva van, el nem fogadhat, egyrészt, mert nem is alkalmazták, másrészt, mert politikai és polgári jogai még lényeges korlátokkal vannak körülvéve. És hacsak különféle, néha megalázó, néha furfangos kerülőkön nem tud protekcióra szert tenni, éhen halhat diplomája mellett is. A zsidók jótékonyága minden évben sok szegénysorsú nőtudort segélyezett, hogy a véginségtől megmentse. Dr. Behák orvos kisasszonyon és dr. Kaufmann ügyvéd kisasszonyon kívül, nem ismerek e gy zsidó nőtudort sem, ki képes lett volna az orosz tudományos körökbe jutni. S daczára, hogy sokan irással, fordítással foglalkoznak, még sem birt egyik sem kiválóbb helyet kivívni magának az írók és költők között.

Igaz ugyan, hogy a nem zsidó felekezeti orosz nők sincsenek jobb helyzetben. Ők sem igen szerepelnek az irodalomban és a tudományban. A zsidó tanulónók, kik rendszeren szegény szülők gyermekei, hazulról nem remélhetvén segélyt, többnyire úgy segítenek magukon, hogy nem zsidó orosz férfiakhoz mennek feleségül és áttérnek más vallásra. A zsidó tanulónók tiz százaléka így menekül a tönk elől.

Ez állapotok, mint látjuk, nem a legjobbak; de azért kormánykörökben még sem gondolnak azok gyökeres megváltoztatására. Az a mozgalom, mely a mai orosz politikai és társadalmi viszonyok megszüntetését tűzte ki céljául, és a melyet mi a nihilizmus czimén ismerünk, azon körökből toborozza katonáit, a melyek vallásuk és születésük miatt magasabb míveltségök daczára sem juthatnak olyan állásba, melyre egyéb kvalifikációjuknál fogva jogosan igényt tarthatnának. E jelenségek is csak azt bizonyítják, hogy a középkori vallás- és osztálykülönbségek felelevenítése a legnagyobb válságok elé állítja az államot. A szabadság és egyenlőség megszorítása és megtagadása oka minden forradalmi mozgalomnak.

H I R E K.

— **Felvilágosításul.** Rác G. országgyűlési képviselő az országgyűlésen tartott beszédében többek közt azt hozta fel, hogy ellenünk a kir. főügyészség nem indított sajtópert, dacára annak, hogy »ritualis bűncsináló kandának« neveztek azokat a törvényszéki közegeket, kik a t. eszlári perben a »ritualis gyilkosság« tényálladékát az erőszakoskodás minden eszközével kisütni iparkodtak. Mi erre a megjegyzésre, hacsak bennünket érintett volna, ép úgy nem reflektálnánk, mint Rác Géza urnak egyéb mondásaira, de, miután e beszéd éle a kir. főügyészség ellen látszik irányulni, hírlapírói kötelességünknek tartjuk a nevezett képviselőnek emlékezetébe visszaidézni Mezei Ernő volt országgyűlési képviselőnek az igazságügyérhez intézett azon interpellációját, mely az »Egyenlőség« elleni sajtópert sürgette. Pauler miniszter ur az interpellációra adott válaszában meg is ígérte, hogy ellenünk sajtópert fog indítani, később azonban jobbnak találta ezt a parlamentben tett ígéretet be nem váltani. Miért? Egyszerűen azért, mert Nyiregyházan nagyon fáztak ettől a sajtópertől, mert Nyiregyházan mindent elkövettek e sajtóper megakadályozására. Ennek az oka pedig abban rejlik, hogy a »ritualis bűncsináló banda« valami uton-módon kiszimatolta azt a célt, a mit mi e sajtóperrel elérni akartunk. Nyiregyházan tudták, hogy a sajtóper eszközt nyújthatna nekünk a »ritualis bűncsináló banda« leálcázására. Mert a sajtóper megindítása esetén, mi, Scharf Móricznak tanukép való kihallgatását követeljük, és a törvényszék ezt tőlünk meg nem tagadhatta volna. Már pedig, ha a Scharf gyerek Hentert ur kezelése alól előbb kiszabadul vala és a budapesti törvényszék elé állittatik, még mielőtt hazudni megtanult, akkor bizonyára nem követte volna el azt a vérarulást, mely az ártatlan atyának bitófát emel. Scharf Móritz, ki akkor még »kellőleg« praeparálva nem volt, olyanokat talált volna válaszolni a budapesti törvényszék előtt, a mi nem igen lett volna inyére a »ritualis bűncsináló bandánk«. Ezt tehát meg kellett akadályozni minden áron s így maradt el az a sajtóper nem a kir. ügyészség elnézéséből, mert a panaszlevél, már készen volt, hanem Pauler ur határozott utasítása folytán. Ez az igazi tényállás. Egyéb hozzátennivalónk nincs.

— **Hödl és Nobiling.** Az antiszemita párt felirati javaslatának egy pontja tudvalevőleg azzal vádolja a zsidókat, hogy közülük kerül ki a legtöbb anarchista és nihilista. Mi e vádra már megfeleltünk és kimutattuk, hogy ez ép oly együgyű, mint gonosz ráfogás. Ez alkalommal ismételjük ezen állításunkat és hivatkozunk a berlini lapokban nem rég megjelent közleményekre, melyekből kitűnik, hogy a hirhedt császár-merénylők Hödl és Nobiling a német antiszemita párt hívei voltak. Ez a leleplezés Grünberg berlini szabónak köszönhető, ki volt antiszemita agitator létére a »Demokratische Blätter« című lapban közzétett emlékirataiban elmondja, hogy az említett két császár-merénylő, miként jutott az antiszemita táborába. Igen érdekes ez elbeszélésében az, hogy úgy Hödl, mint Nobiling Stöcker által lettek neki ajánlva, de mivel ő (Grünberg) más foglalkozást nem nyújthatott nekik, az antiszemita szennyirodalom termékeinek elárúsításával bizta meg őket. A vizsgálat, mely a nevezett merénylők ellen megindított, ezt a tényállást ki is derítette, mely csak azért hallgattatott el eddig, mert az antiszemita Stöcker nevével a merénylőket kapcsolatba hozni röstelték. Mi, kik az antiszemita végszéljait alaposan ismerjük, nem csodálkozunk e felfedezésen; nagyon jól tudván, hogy az antiszemita közt Hödl és Nobilingnél is veszedelmesebb elemek működnek közre az állami és társadalmi rend feltorgatására.

— **Nógrádmegye körirata.** A fővárosi közgyűlésen

e héten többek közt az a körirat is be lett mutatva, melyet Nógrádmegye a zsidó anyakönyvek vezetésének rendezése ügyében a törvényhatóságokhoz intézett. Dr. Nagy Lajos h. tanácsnok a körirat bejelentése után indítványozta, hogy az átirat véleményadás végett a tanácsnak s illetőleg a jogi bizottságnak adassék ki. Dr. Ullman Sándor azonban kérte, hogy a körirat felett a közgyűlés napirendre térjen vagy egyszerűen tudomásul vegye, de véleményre ne adja ki, mert nem forog fenn semmi szükség, hogy a törvényhozás az izraeliták irányában bármely irányu kivételes törvényt hozzon. Az irat különben is oly áramlat kifejezése, a mihez ő nem járulhat. Ráth Károly főpolgármester erre határozat képen kimondta, hogy a körirat dr. Nagy Lajos indítványához képest a jogi bizottságnak kiadassék. Elmondtuk a fővárosi közgyűlésen történt emez epizódot, hogy a magunk részéről is rámutathassunk arra az áramlatra, melyet a fővárosi közgyűlésen néhányan tagadtak ugyan, de azért mégis engedtek ugyanezen áramlatnak, midőn olyan körirattal komolyan és behatóan foglalkozni akarnak, melynek nyíltan bevallott célja: a jogfosztás és egytelekezeten kivételes törvények alá való helyezése. Dr. Ullman Sándor helyesen ítélte meg a dolgot, és minden elfogulatlan kazafinak tolmácsolta a nézetét, midőn a körirat feletti napirendre térést indítványozta, Dr. Ullman Sándor az ő indítványával a fővárosi közgyűlés tanácstermét egy vitától megakarta óvni, mely e csarnokokba nem való. Ha a közgyűlés dr. Ullman urnak indítványát magáévá teszi, akkor Nógrádmegye is megértette volna, hogy a fővárosi közgyűlés nem az a hely, a hol a középkor jogfosztó erőszakoskodásának híveket lehet táborozni.

— **Sir Moses Montefiore** születésének századik évfordulóját hálaistentisztelettel ünnepelték meg az angol birodalom valamennyi zsinagógájában. Ezen istentisztelet alkalmára külön imát szerkesztettek, melynek főbb pontjai a Daily News közlése szerint így hangzanak: »Mindenhát Istent! Hálával léptünk be hajlékomba, hogy köszönetet mondjunk kegyes jószágodért. Valóban te elárasztottad kegyességeddel jámbor szolgálodat. Száz évet töltött e napon be Mózes, Montefiore József Ilyésnek fia. Ha visszaemlékezünk arra, a mit ő Izraelért cselekedett, alázattal ismerjük el, hogy minden tetőled jó, minden jó elhatározást te sugalmazol. Te gyújtottad fel az ő szívében a népe iránti szeretetnek lángját, s ő elment testvérei közé s enyhítette terheiket. Midőn a Szentföldön megjelent, hogy segítse ottani szerencsétlen testvéreit, te állottál a jobbán; te voltál támasza, midőn megjelent Kelet és Nyugat fejedelmei előtt, hogy felszabadítsa az elnyomottakat. Jutalom Istene! A mint vele voltál eddig, légy ezután is vele. Engedd, hogy lássák szemei, miként az igazság, melyet ő megmutatott, meghozta gyümölcseit. Légy kegyes irántunk is, oh uram, fordítsd feiénk ábrázatodat, tégy méltókká üdvösségedre, építsd fel Jeruzsálem falait! amen.« — Több száz üdvözlő táviratot kapott Montefiore Mózes e napon a világ minden részéből, Amerikából és Ausztráliából is. Viktoria királynő levélben kívánt szerencsét, érdemekben s az emberszeretet cselekedeteiben gazdag életet, Vilmos császár szintén küldött üdvözlő táviratot a nagy filantropnak. A száz éves agastyán ezen a napon sem feledkezett meg szegény hitsorsosairól. Jelentékeny összeget osztatott szét, fejenként egy font sterlingjével, szegény zsidók között. A veszprémi zsidó templomban mult szombat Montefiore Mózes századik születésnapja alkalmából a hitközség istentiszteletet tartott. Miután a kántor több alkalmi zsoltárt reczitált, Hochmuth Ábrahám, rabbi lépett a szószékre és lelkes szavakkal ecsetelé azon elévülhetlen és világraszóló érdemeket, melyeket a nagy filantrop a szenvedők nyomorának enyhítése körül általában, de különösen hitsorsosai

helyzetének javítása körül szerzett. Montefiore élete, — ugymond a szónok, — legjobb bizonyítéka, milyen elveket csepegtet a zsidó vallás hívői kebelébe. A beszéd végétével nyitott frigyláda előtt magasztos imában kéré a rabbi az ég áldását Izrael e nagy fiára és az emberiség minden jótévőjére. Október 26-án a község előljárósága és rabbija táviratban üdvözölték az ünnepezt férfit. Veszprém, 1884. okt. 27. Baum Fülöp.

* **Megjelent** a »Gondüző« szépirodalmi hetilap 6. száma, a következő érdekes tartalommal: Székely támad: Székely bánja, történeti regény P. Szathmáry Károlytól; Izsák, regény írta Kazár Emil. Szív és ész, költemény Dura Mátétól; A club, regényes korrajz, írta Mikszáth Kálmán; Palkó vitéz, regény írta Margitay Dezső; A paraszt-gróf fia, társadalmi regény Dr. Sziklay Jánostól; Rontó Pál, verses regény írta gróf Gvadányi József 1793-ban; Ki lesz az örökös? Hartmann Plön regénye, magyarosította Mártonffy Frigyes; Négy év után, rajz írta Novák Gyula. A boríték tartalma: Egy szó nőtől nőkhez. — Ház és tüzhely: Hideg mártás halakhoz. — Narancs crème. — Vegyesek: Alkalmatlan Szentlélek — Hajnal előtt. — Nem elég szeles. — A dal hatása. — Talányok. — Szerkesztői posta. A kitünő lap tartalma ismét egy újabb, érdekesítő regénnyel szaporodott Dr. Sziklai Jánostól, kit olvasóink a főváros lapjaiban megjelent szellemű munkáiról ismernek. A Gondüző megjelen minden vasárnap három sűrűen nyomtatott iven és félvnyyi színes borítékkal. Előfizetési ára: egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Egves szám ára 15 kr. Az előfizetési pénz Székely Aladár kiadó-tulajdonoshoz küldendő, Budapesten, VII. Dob-utca 14.

Szerkesztői üzenetek.

Sch. B. urnak Baja. Későn érkezett. A tárgyra különben még visszatérünk.

Sz. A. urnak Budapest. A beküldött cikket jövő számunkban elfogjuk használni, Kérünk cserepéldányt.

K. J. urnak Pécs. A kérdéses munkát eddig még nem kaptuk. Mihelyt vesszük, hírlapírói kötelességünket teljesíteni fogjuk.

V. M. urnak Budapest. Lehetetlen volt. Annyi aktuális kérdés közepett nem értünk rá „visszapillantani.” Kérünk újabb cikket.

Sz. R. urnak Kolozsvár. Az illető bizottság hivatalosan még nincs konstituálva, az ügy egyelőre csak szervezési stádiumban van.

R. L. urnak Budapest. A könyvet vettük és felhasználunk belőle egyet mást.

H i r d e t é s e k.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel értesítjük a t. hitközségeket, hogy az **Egyenlőség** ezentul mindennemű

községi hirdetéseket

közöl. Felkérjük ennél fogva a **hitközségek tekintetes előjáróit**, valamint a **hitközségek lelkeszi, hivatalnoki és tanítói karát**, hirdetéseiket az **Egyenlőség kiadó-hivatalának beküldeni**, annál is inkább, mert e lap elterjedtségénél fogva legbiztosabb garanciát nyújt a hirdetés eredménye iránt.

A **hirdetési díj legolcsóbban szabatik ki.**

Az Egyenlőség kiadó-hivatala.

(IV. k. Károly-körút 22. sz.)

Butor

Első

Budapesti butorbazár

Butor

Deák-utca 7. szám, I. emelet.

Ajánlom a t. közönségnek dús felszerelésű raktáramat, asztalos- és kárpitos-munkákból, menyasszonyi kelengyék, szálodák, fűrdők és irodák berendezésére a leggyorsabb kivittől a legfinomabbig. Az országos kiállításra szekrények, állványok, asztalok és díszítési munkáknak készítését elvállalom és kívánatra mindenféle mintájú rajzokkal szolgálok. Raktárom túltömöttsége miatt régebbi divatu butorok beszerzési árón alul adatnak el.

Eladás nagyban és kicsinyben.

Ajánlom még általánosan kedvelt szabadalmazott **gyermek-pólya szekrényeimet fűrdő berendezéssel**. Elvállalom továbbá mindenemű munkát magánlakásokban, ugymint szőnyegek kifeszítését, tükrök és képek elhelyezését. — Minta-könyvem — új rajzokkal — 1 frt betét mellett, esetleg butor-bevásárlásnál ingyen adatik.

FRANKL B.

Deák-utca 7. sz. I. emelet.

Butor

Alapított 1832-ben.

Butor

V á l a s z

az antiszemitáknak!

Az »Egyenlőség« mult heti számában a fenti címmel megjelent

rendkívüli hatást keltett cikket

röpirat alakjában is kiadtuk. Kérjük vidéki elvbarátainkat e röpirat terjesztésére men-
nél nagyobb buzgalommal közreműködni.

A röpirat ára 20 kr.

Megrendelhető e lap kiadóhivatalában és minden könyvkereskedésben.